

A helyi önkormányzati rendeletalkotást érintő 2007. évi alkotmánybírósági határozatok

1. KÖZSZOLGÁLTATÁS

1.1. Ivóvíz-szolgáltatás és szennyvízelvezetés díjairól

637/H/2000. AB határozat

Egy önkormányzat a csatornahasználat díjának megállapításakor a lakossági és az intézményi fogyasztók részére kedvezményes csatornahasználati díjat állapított meg. Az indítványozó szerint a szabályozás anélkül tesz különbséget az azonos csoportba tartozó fogyasztók között, hogy a megkülönböztetésnek alkotmányos indoka lenne, másrészt az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény (továbbiakban: Át.) rendelkezéseit is sérti a díj mértékének megállapítása, mert az ár megállapításakor csak és kizárólag a szolgáltató oldaláról felmerülő körülmények vehetők figyelembe.

Az indítványt mindkét felvetése esetében megalapozatlannak találta az Alkotmánybíróság.

Magasabb szintű jogszabállyal való ellentétességét vizsgálva hivatkozott egy korábbi határozatára (29/1996.(VII.3.) AB hat.), miszerint az önkormányzatnak tekintettel kell lennie mind a fogyasztók érdekeire, mind a szolgáltatást végző szervezet gazdaságos működésének biztosítására és ezért a vízdíj megállapítása során az önkormányzatot széleskörű mérlegelési jog illeti meg.

A fogyasztók közötti indokolatlan különbségtétel vizsgálatakor az Alkotmánybíróság szintén egy korábbi határozatában (9/1990.(IV.25.) AB hat.) kifejtettekre hivatkozott, mely szerint a diszkrimináció tilalma nem jelenti minden, például a nagyobb társadalmi egyenlőséget célzó megkülönböztetés tilalmát, kivéve, ha a különbségtétel sérti az emberi méltóságot.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy **a vizsgált esetben nincs szó a megkülönböztetés tilalmának sérelméről.** A szabály a lakossági és nem lakossági fogyasztók eltérő gazdasági helyzetben lévő csoportjaira határoz meg eltérő árat. A megkülönböztetés nem sérti az emberi méltóságot. Ezen túlmenően, a közzolgáltatásoknál gyakran előforduló eltérő megoldást alkalmaz a villamos energia és a földgáz közüzemi árának megállapításáról szóló GKM rendelet is, ugyanilyen megfontoláson alapuló különbségtételt tart indokoltnak az Európai Unió Parlamentjének és Tanácsának a vízgazdálkodásról szóló 2000. október 23-i irányelve.

414/B/1999. AB határozat

Ivóvíz szolgáltatás és szennyvízelvezetés díjairól szóló Ör.-t két beadványban érkezett indítvány támadta. Az Alkotmánybíróság a két indítványt egyesítette, mivel azok tárgya összefüggött. Az indítványok szerint az önkormányzat nem az Át. 7. §-a, hanem annak 6. § (1) bekezdésére hivatkozva alkotta meg rendeletét, a rendelet külön készenléti díjról rendelkezik, túllépve a felhatalmazás kereteit.

Az Alkotmánybíróság elutasította az indítványokat.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott Ör. az Át. alapján került kibocsátásra, hatósági ár megállapítást tartalmaz. A rendeletalkotásra, az ár meghatározására az Át. 7. §-ának (1) bekezdéséhez kapcsolódóan a törvény melléklete I. részének B) pontja tartalmaz felhatalmazást. Az indítványozók nem az ár meghatározás tartalmi kérdéseit, az Át.-nek az ár meghatározás elveit meghatározó szabályaitól való eltérést kifogásolták, hanem azt, hogy az Ör. megbontva jelöli meg az ártételeket (készenléti díj és fogyasztott mennyiség díja). **Nem jelent törvényi felhatalmazást meghaladó szabályozást a hatósági árnak olyan több tényezőre bontással történő meghatározása, amelynél nem minden tényező szerepel önálló szolgáltatási számmal, ha egyébként az ár meghatározás megfelel az Át.-ben meghatározott elveknek.**

551/B/2001. AB határozat

Az indítványozó beadványában a közműdíjak összegébe beszámított alapidíj jogsértő voltát állította, valamint indítványt terjesztett elő a közműdíjak ÁFA tartalmának eltörlése iránt.

Az Alkotmánybíróság **az indítványt nem tartotta megalapozottnak és elutasította.**

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a vízközműből szolgáltatott ivóvíz díja vagy más hatósági áras szolgáltatás ára több elemből - egy vagy több tényezőből (alapidíjból és az elfogyasztott mennyiséghez igazodó díjból) kerül kiszámításra, vagy tételesen van meghatározva, nem ütközik magasabb szintű jogszabályba. Az Át. az ár megállapítás módjáról nem szól, hanem csak arról rendelkezik, hogy a legmagasabb, vagy legalacsonyabb árat úgy kell meghatározni, hogy „a hatékonyan működő vállalkozó ráfordításai és a működéséhez szükséges nyereségre fedezetet biztosítson”, illetve hogy a hatósági ár megállapítása történhet tételesen, vagy a hatósági ár kiszámítására vonatkozó előírásokkal.

Az ÁFA fizetési kötelezettséget az ÁFA törvény keletkezteti, amelynek 3. §-a kimondja, hogy „általános forgalmi adót kell fizetni a belföldön teljesített termékértékesítésért és szolgáltatásnyújtásért...”.

906/B/2005. AB határozat

Indítványozó a közműves ivóvízellátásról és a közműves szennyvízelvezetésről szóló Ör. azon, a tulajdonformák egyenlőségének elvét sértő rendelkezésének megsemmisítését kérte, amely szerint a lakásszövetkezet és az önkormányzat tulajdonában lévő lakóépületek elhelyezésére szolgáló ingatlanok esetében nem kell megfizetni a közműfejlesztési hozzájárulást.

A beadvány szerint a vállalkozás és a verseny szabadságával ellentétes, hogy a gazdálkodó szervezeteknek, miközben magasabb érdekeltségi hozzájárulást fizetnek a közmű létesítésekor, a szolgáltatás mennyiségének növelése után többlet víziközmű-fejlesztési hozzájárulást kell fizetniük, míg a természetes személyeknek ilyen jellegű kötelezettségük nincs.

Az indítványt nem tartotta megalapozottnak az Alkotmánybíróság, mivel az Ör. nem az állami tulajdont részesíti előnyben, hanem egyes gazdálkodó szervek: a lakásszövetkezetek és az önkormányzat tulajdonában lévő lakóépületek elhelyezésére szolgáló ingatlanok tulajdonosai esetében eltekint a víziközmű-fejlesztési hozzájárulás megfizetésétől. A szabály célja a lakások közmű létesítéséhez, illetve szolgáltatás bővítéséhez kapcsolódó költségviselés alóli mentesítése. A víziközmű-fejlesztés költségeit ugyanis - más gazdálkodó szervezetekkel

szemben – a lakásszövetkezet, valamint a lakóépület-tulajdonos önkormányzat nem tudja továbbhárítani.

Mivel az indítványozó az Ör. rendelkezését a vállalkozás joga és a gazdasági verseny szabadsága szempontjából a korábbival azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva tartotta alkotmányellenesnek, az Alkotmánybíróság az indítványt e részében ítélt dolognak tekintette. A 132/B/1999. AB határozatában már vizsgálta a kifogásolt szabályt. Döntése alapján az önkormányzat rendelkezése arra vonatkozik, amikor már létrehozott ivóvíz- és közműves szennyvízellátást biztosító közműre, valamely gazdálkodó szervezet csatlakozni kíván vagy a közüzem által nyújtott szolgáltatás mennyisége növelését, minősége javítását kezdeményezi. Az Ör. az erre vonatkozó közüzemi szerződés megkötését köti feltételhez - fejlesztési hozzájárulás fizetéséhez. A hozzájárulás mértéke a fejlesztés költségeinek arányos része. **A közüzemi szerződés ilyen feltételhez kötése nem érinti sem a vállalkozás jogát, sem a gazdasági verseny szabadságát, az alkotmányos értelemben vett tulajdonjogot pedig nem korlátozza.**

Fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság **az eljárást megszüntette.**

1.2. Hulladékgazdálkodás

513/B/2002. AB határozat

Az indítványozó a helyi hulladékgazdálkodásról szóló rendelet közszolgáltatási díj megállapításával kapcsolatos rendelkezéseit támadta. E szerint „az egységnyi díjtétel a tároló edényzet egyszeri ürítési díja, illetve az elszállításra átvett hulladék tömeg, vagy térfogat szerint meghatározott díja. Az egységnyi díjtételek – elkülönítve – tartalmazzák a hulladék begyűjtésének és szállításának, valamint az ártalmatlanításának költségeit is.” Továbbá a rendelet egyik melléklete az ármegállapítás, valamint az ártalmatlanítási díj meghatározásának díjképletét határozza meg.

Az indítvány szerint a támadott rendelkezések nem biztosítják a szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyenértékűségét. A becsatolt kimutatás szerint, ahol az 1100 literes tárolóedények vannak használatban, amelyet az önkormányzat kötelezővé tett, eltérő az egy lakásra eső fizetett összeg, mint más úrtartalmú tárolóedények esetén.

Az indítvány nem megalapozott.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az önkormányzat képviselőtestülete a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény felhatalmazása, valamint a települési hulladékkezelési közszolgáltatási díj megállapításának részletes szakmai szabályairól szóló 242/2000. (XII. 23.) Korm. rendelet alapján alkotta meg a rendeletet. Azt is megállapította, hogy az önkormányzat hatályon kívül helyezte a rendeletnek azt a mondatát, amely korábban kötelezővé tette az 1100 literes szabványos tároló alkalmazását. Így az érintett tulajdonosok is az elszállítandó szemét mennyiségéhez igazodóan választhatják ki a rendeletben meghatározott szabványos méretű tárolóedényt, és annak alapján köthetik meg a közszolgáltatási szerződést. Az Alkotmánybíróság hasonló ügyben korábban már rögzítette, hogy „a szerződött úrtartalmú szeméttároló edénynek a gyűjtési gyakoriságon alapuló szolgáltatási díja okkal vélelmezhetően a szolgáltatás és ellenszolgáltatás tényleges egyenértékűségéhez vezet. (...) **Mivel a tárolóedények úrtartalma és a szemétszállítás gyakorisága a kibocsátott szemét tényleges mennyiségét tükröző normaszámítási mód,**

az erre alapított szolgáltatási díjmegállapítás tehát a szolgáltatás és ellenszolgáltatás arányosságát tükrözi.”

2. KÖZTERÜLET, PARKOLÁS

1080/B/2004.AB határozat

A kifogásolt rendelkezés az ingyenes lakossági közterületi várakozási engedély kiadásának feltételeként megállapítja, hogy az annak a gépjármű tulajdonosnak adható, akinek nincs gépjárműadó hátraléka vagy a törvény alapján e tekintetben adómentességet élvez.

Az indítványozó szerint az önkormányzat jogellenes módon összekapcsolta a parkolási díj fizetése alóli mentesítést és a súlyadó fizetési kötelezettséget, álláspontja szerint ez sérti az Alkotmány diszkrimináció tilalmát kimondó 70/A.§ (1) bekezdését.

Az indítvány nem megalapozott.

Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 70/A.§ (1) bekezdése értelmezése kapcsán több határozatában kimondta, hogy az Alkotmány e rendelkezése nem mindenfajta különbségtételt tilt, az ilyen különbségtétel ellentétes lenne a jog rendeltetésével. Sem a jogegyenlőség általános követelményéből, sem a diszkrimináció tilalmából nem következik az, hogy a jogalkotó célszerűségi, gazdaságossági, jogtechnikai, az eltérő jogi helyzetekre figyelemmel lévő szempontok szerint ne különböztethetne a jogok és kötelezettségek megállapítása során a jogalanyok között. Az alkotmányi tilalom elsősorban az alkotmányos alapjogok tekintetében tett megkülönböztetésekre terjed ki.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott rendelkezés nem tartalmaz megkülönböztetést abban a tekintetben, hogy mindenki számára egyformán előírja a gépjárműadó megfizetésének vagy az adómentességnek az igazolását, ha várakozási hozzájárulást kíván kérni. **Megkülönböztetés a kedvezmény biztosításában jelentkezik az adót megfizetők javára, ez azonban nem ütközik a diszkrimináció tilalmába. A szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozókon belüli megkülönböztetés ugyanis jelen esetben nem tekinthető önkényesnek, alkotmányosan elfogadható indokon alapul.** A gépjárműadó az önkormányzat bevételeit gyarapítja, és a közúthálózat karbantartásához és fejlesztéséhez szükséges forrásokat bővíti. Ez ésszerű indok arra, hogy az önkormányzat a gépjárműadót befizetőket részesítse kedvezményben.

775/H/2003.AB határozat

Az indítványozó alkotmányellenesnek minősítette az önkormányzat tulajdonában lévő közterületek ünnepekhez kötődő használatának engedélyezését szabályozó rendelkezéseket, amely szerint az alkalmi árusítás céljára a közterület-használati hozzájárulás az ünnep kezdetét megelőző 20. naptól kezdődő időszakra adható ki. A közgyűlés az ünnepek tekintetében példálózó felsorolást alkalmazott.

Az indítványozó szerint ez jogbizonytalanságot eredményez, a döntést az elbíráló szerv vagy személy a saját értékrendje alapján hozza meg.

Az indítvány nem megalapozott.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a rendelet valóban nem definiálja az ünnep fogalmát, illetve nem ad tételes felsorolást, hanem az „egyes ünnepek” kifejezést használja és az ezekhez kapcsolódó alkalmi árusítások céljára adható hozzájárulások időtartamát (legfeljebb 20 nap) állapítja meg.

A rendelkezések figyelemmel vannak az üzletek működéséről és a belkereskedelmi tevékenység folytatásának feltételeiről szóló 4/1997.(I.22.) Korm. rendelet 2. § (2) bekezdés c) pontjában foglaltakra. Eszerint az üzlettel nem rendelkező kereskedő a szükséges hatósági engedélyek és a közterület tulajdonosának (kezelőjének) hozzájárulása alapján a 3. számú mellékletben meghatározott termékeket árusíthatja. E felsorolás – egyebek mellett – kimondja, hogy az „egyes ünnepekhez kapcsolódó alkalmi cikkek (pl.: húsvéti, karácsonyi, szilveszteri stb. cikkek), az adott ünnepeket megelőző 20 napban árusíthatók.

Az ünnepekre vonatkozó példálózó felsorolás nem eredményez alkotmánysértő jogbizonytalanságot, mert figyelemmel van a szabályozni kívánt társadalmi viszony sajátosságaira. Az „ünnep” a jogszabályban használt értelemben nem jogi hanem elsődlegesen társadalmi fogalom: ünnep minden esemény, amelyet a helyi társadalom szokásosan annak tart.

1063/B/2005. AB határozat

Az egyik településen, a helyi rendelet szerint a parkolójegy kiadó automaták csak az 5 forintos és ennél nagyobb névértékű pénzermét fogadták el.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy **ez a szabályozás nem jogszabálysértő.**

A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény 31.§ (2) bekezdése szerint az MNB által kibocsátott bankjegyeket és érméket azok bevonásáig magyar törvényes pénzben teljesítendő fizetésnél mindenki köteles névértékben elfogadni.

Az Alkotmánybíróság szerint a rendelkezés nem zárja ki, hogy a különböző termékek és szolgáltatások díjának megfizetésekor ésszerű keretek között érvényesüljenek az egyes fizetési módok sajátosságai. Parkolásnál speciális fizetési módnak tekinthető amikor kizárólag vagy alternatív módon automatánál lehet fizetni.

Tekintettel az automatánál történő fizetés sajátosságára és arra, hogy a várakozás díja a helyi rendelet szerint többféleképpen is megfizethető (parkolókártya, jegykiadó automata, mobiltelefon stb.), az Alkotmánybíróság a szabályozást nem tartotta alkotmányellenesnek.

3. HELYI ÉPÍTÉSI SZABÁLYZAT

999/H/2005.AB határozat

A helyi építési szabályzat kifogásolt rendelkezésében a képviselő-testület belterületen kizárta új mobiltelefon átjátszó berendezés elhelyezésének lehetőségét. Az indítványozó szerint e rendelkezés ellentétes az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. tv. (Eht.) 94.§ (1)-(3) bekezdéseiben és a 96.§ (2) bekezdésében foglalt azon jogalkotói szándékkal, hogy az elektronikus hírközlés infrastrukturális fejlesztésének korlátozására vagy megtiltására csak különös méltánylást érdemlő érdekek fennállása esetén kerülhet sor. Ezen felül a támadott

rendeletkorlátozza a gazdasági verseny szabadságát és így sérti az Alkotmány 9.§ (1) és (2) bekezdésében deklarált jogokat is.

Az indítvány nem megalapozott.

Az Eht. 94.§ (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a település tervezésénél, rendezésénél, utak és közművek építésénél és korszerűsítésénél, egyéb építmények s más létesítmények megvalósításánál, felújításánál – a külön jogszabályban meghatározott módon - biztosítani kell az elektronikus hírközlési építmények elhelyezésének lehetőségét. Az Alkotmánybíróság véleménye szerint éppen ez a rendelkezés teszi lehetővé az önkormányzatok számára a rendeletalkotást. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ugyanis, **ha valamely magatartást országos szintű jogszabályok kifejezetten megengednek, akkor azt a képviselő-testület nem tilthatja meg az egész illetékességi területére kiterjedő érvénnyel.** Azonban **nincs akadálya annak, hogy a település egyes övezeteire, földrajzilag pontosan meghatározott részére tilalmat vagy korlátozást** állapítson meg. Mintegy kiegészíti a magasabb szintű jogszabályt helyi társadalmi viszony rendezésére.

A gazdasági verseny korlátozásával kapcsolatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az államnak természetes joga van megfelelő alkotmányos indokok esetében arra, hogy a gazdasági versenyt korlátozza. A korlátozás csak akkor alkotmányos, ha egyrészt nem valósít meg diszkriminációt, másrészt megfelelő jogszabályi szinten történik.

A helyi rendeletben megfogalmazott korlátozás csak a település belterületére áll fenn és a mobil rádiótelefon szolgáltatókra egységesen vonatkozik, az egyes mobil rádiótelefon szolgáltatók között nem tesz különbséget. Ezért a rendelkezés nem törvényt sértő.

774/B/2004. AB határozat

A támadott rendelkezés : „A falusias lakóterületen megengedett lakásszám nem lehet nagyobb a kertvárosi lakóterületre előírtnál. Az övezeti jelben szabályozott minimális telekméret többszörösének megfelelő méretű telken az elvi engedélyezési eljárás során történő mérlegelés alapján arányosan nagyobb lakásszám is engedélyezhető az illeszkedés követelményeinek betartásával.” Az indítványozó szerint az elvi építési engedélyezési eljárásban arányosan nagyobb lakásszámú épület építés lehetővé tétele sérti a tárgyban alkotott magasabb szintű jogszabályokat, így az Alkotmány 44/A.§ (2) bekezdését. Továbbá a falusias lakóterületen élők érdekeit és ezáltal a közérdeket is sérti.

Az Alkotmánybíróság szerint a **szabályozás nem alkotmányos sértő.**

A helyi rendelet az Étv. 13.§ (2) bekezdésnek b) pontja alapján rendelkezik a beépítésre szánt területek, ill. az azokon belüli egyes területrészek felhasználásnak és beépítésének feltételeiről és szabályairól. Az OTÉK 111. § (1) bekezdése értelmében a képviselő-testület rendeletének megalkotásakor vagy módosításakor az OTÉK II.-III. fejezetében meghatározott településrendezési követelményeknél szigorúbb követelményeket állapíthat meg. Az OTÉK 14.§ (2) bekezdése alapján a falusias lakóterületen lakóépület helyezhető el és a rendelkezés nem határozza meg a lakóépületben megépíthető lakásszámot. **A helyi rendelet az OTÉK 14.§ (2) bekezdésénél szigorúbb követelményt állapít meg,** amikor a falusias lakóterületen a lakóépületben meghatározza, pontosabban korlátozza a lakások számát. A korlátozást akként szabályozza, hogy a falusias lakóterületre a kertvárosias lakóterületre vonatkozó szabályozás (legfeljebb négylakásos lakóépület) alkalmazását rendeli el. A támadott

rendelkezés nem változtatott sem az elhelyezhető épületmagasságon, sem a megengedett legnagyobb beépítettségén és nem érinti az OTÉK zöldfelületre vonatkozó előírásait sem.

A helyi rendelet három együttes feltétel megléte esetén teszi lehetővé a négy lakásnál nagyobb lakásszámú épület megépítését: 1./ ha a telek az övezeti előírásokban meghatározott minimális teleknagyság többszöröse 2./ a tervezett lakásszám a teleknagysággal arányos 3./ megfelel az illeszkedés követelményeinek. Az illeszkedés követelményeinek értelmezését segíti az OTÉK 31.§ (2) bekezdése. Az engedélyezési eljárás során be kell tartani az OTÉK épületmagasságra, beépítettségi fokra, zöldfelületi arányra vonatkozó előírásait. Az építési engedély csak akkor adható meg, ha az Étv 18.§ (2) bekezdése és az OTÉK 31.§ (2) bekezdése rendelkezését figyelembe véve a létesítendő lakóépület illeszkedik a települési környezetbe.

A támadott szabályozás nem ellentétes sem az Étv., sem az OTÉK hivatkozott rendelkezéseivel, nem teszi lehetővé, hogy a jogalkalmazó túlterjeszkedjen a központi jogszabályok előírásain. **A meglévő környezethez való illeszkedés szabályainak való megfeleltetés pedig nem jogalkotói, hanem jogalkalmazói mérlegelés tárgya**

50/2007.(VII.10.)AB határozat

Ebben az esetben az Alkotmánybíróság nem csupán egy helyi rendeleti szabályozás törvényességét és alkotmánynak való megfeleléseit vizsgálta, hanem az eset valamennyi körülményét különböző nyilatkozatok, dokumentumok, a tárgyat érintő valamennyi képviselő-testületi ülés jegyzőkönyvének bekérésével.

Az indítványozó az önkormányzattól ingatlanokat vásárolt építési telkek kialakítása céljából. Az adásvételi szerződés megkötése idején az önkormányzat rendelkezett településfejlesztési koncepcióval, településszerkezeti tervvel, helyi építési szabályzattal és ahhoz kapcsolódó, a megvásárolt területre is vonatkozó szabályozási tervvel.

A képviselő-testület az adásvételi szerződés megkötését követően hatályon kívül helyezte a területre is vonatkozó szabályozási tervről szóló rendeletét és egy másik rendeletében ezen ingatlanokra is változtatási tilalmat rendelt el az új helyi építési szabályzat, szabályozási terv hatálybalépésének idejéig. Majd ezt követően határozott új szabályozási terv és helyi építési szabályzat elkészítéséről.

Az indítványozó szerint a képviselő-testület alkotmánysértően korlátozta a tulajdonhoz való jogát.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy **a képviselő-testület jogszabálysértően járt el**, és a változtatási tilalom elrendelésével tulajdonhoz való jogot sértő, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenes helyzet jött létre. Az Alkotmánybíróság a két rendeletet megsemmisítette és határidőt tűzve felhívta a képviselő-testületet, hogy jogalkotói kötelezettségének tegyen eleget.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alkotmány szerinti tulajdonvédelem köre nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével (birtoklás, használat, rendelkezés részjogosítványával), sem pedig negatív vagy pozitív abszolút jogként való meghatározásával. Az Alkotmány 13.§ (1) bekezdésében alapjogként védett tulajdon tartalmát a mindenkori magánjogi és közjogi korlátokkal együtt kell érteni. Az építéshez való jog nem alkotmányos alapjog, azonban meghatározott esetekben a tulajdonhoz való alapjogon keresztül alkotmányos védelemben részesül. A tulajdonhoz való alapjog korlátozható, de a korlátozás akkor nem alkotmánysértő, ha megfelel az Alkotmány 8.§-ának (2) bekezdésében a korlátozásokra megállapított általános és a tulajdonjog korlátozása tekintetében a 13.§ (2)

bekezdésében meghatározott szabályozásnak. Ez esetben tehát a korlátozás mércéje: az alkalmazott korlátozás a cél elérésére alkalmas legenyhébb eszköz, figyelemmel kell lenni a szükségesség és arányosság követelményére, további kritérium a közérdekből fennálló szükségesség.

A közérdeket jogszabályban úgy kell meghatározni, hogy az egyedi aktusok törvényességének ellenőrzése esetén a bírói hatalom, normatív aktusok során az Alkotmánybíróság állást tudjon foglalni.

Az Étv. 12. § (1) bekezdése értelmében szabályozási terv a település legalább telektömb nagyságú területeire is készülhet. A szabályozási terv és a helyi építési szabályzat megalkotásának feltétele, hogy a település rendelkezzen a teljes közigazgatási területére kiterjedő, az Étv. előírásainak megfelelő településszerkezeti tervvel. Az Étv. 10.§ (1) bekezdése alapján a településszerkezeti terv határozza meg a település alakításának védelmének irányát, az egyes területrészek felhasználási módját. Az Étv. 21.§-a szerint a **„helyi építési szabályzat, illetőleg a szabályozási terv készítésére vonatkozó írásos megállapodás megléte esetén** a helyi építési szabályzat, illetőleg szabályozási terv készítésének időszakára azok hatálybalépéséig, de legfeljebb három évig az érintett területre az önkormányzat rendelettel változtatási **tilalmat írhat elő**”.

Az Alkotmánybíróság az eset minden körülményét, dokumentumát megvizsgálva az alábbiakat állapította meg. Tekintettel arra, hogy a változtatási tilalom elrendelése előtt az indítványozó tulajdonában álló ingatlanokra már alkalmazható volta képviselő-testület által hatályon kívül helyezett szabályozási terv, a képviselő-testület nem az Étv. 21. § -a szerint járt el a változtatási tilalom elrendelésekor. A képviselő-testület az Alkotmány 13.§ (1) bekezdésének védelme alatt álló tulajdonhoz való jog sérelmével járó, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenes helyzetet idézett elő, amikor a változtatási tilalom hatálya alá tartozó ingatlanok tulajdonosai nem tudják építési jogaikat gyakorolni. Továbbá a **képviselő-testületi vitákat rögzítő jegyzőkönyvek alapján nem állapítható meg olyan, a tulajdonkorlátozás közérdekűségének szükségességét igazoló ok, amely alkotmányossá tenné az Alkotmány 13.§ (1) bekezdése szerinti alapjog korlátozását.**

95/B/2007. AB határozat

A helyi építési szabályzat szerint az üdülőterületen lakóépület (tehát nem hétvégi ház) építésére csak a legalább 700 m2 területű telekre építhető. Az indítványozó szerint e korlátozás sérti az Alkotmány 13.§ (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való alapjogot.

Az Alkotmánybíróság szerint a helyi építési szabályzat rendelkezése **nem alkotmányosértő**.

Az Alkotmánybíróság az 50/2007. (VII.10.) AB határozatnál leírtak szerint levezette, hogy lehetséges a tulajdonhoz való alapjog korlátozása és a korlátozás mely esetekben felel meg az alkotmányos mércének. Jelen ügyben megállapította, hogy a kifogásolt rendelkezés a településrészre vonatkozó szabályozási terv és helyi építési szabályzat szerint a településrész hétvégi házas üdülőterület, amelyre az általános előírásokat az OTÉK 21-23.§-ai tartalmazzák.

A főszabály a 21.§ (1) bekezdése szerint az, hogy az üdülőterület elsősorban üdülőépület elhelyezésére szolgál. Kivétel tehát, hogy a helyi rendelet ezen a területen megengedi lakóépület elhelyezését. A terület üdülő jellegének megőrzése végett írja elő a helyi rendelet azt a feltételt, hogy lakóépület csak a legalább 700 m2 területű telken építhető. **A terület üdülő jellegének megőrzése olyan közérdeknek tekinthető, amely indokoltá teszi a**

lakóépület építéséhez feltétel megállapítását, így a szabályozás nem ellentétes az Alkotmány 13.§ (1) bekezdésével.

201/B/2005. AB határozat

Az indítványozók azzal a kérelemmel fordultak az Alkotmánybírósághoz, hogy a helyi önkormányzat rendeletében koncepcionális jelleggel állapítja meg a településen található egyes közutak gyűjtőúti besorolását, szélességét és más adatát. Kifogásuk tárgya elsősorban, az, hogy a helyi rendelet lehetővé tesz az önkormányzat számára ingatlanuk egy részének gyűjtőút céljára lejegyzését. Véleményük szerint ezzel az ingatlanuk eladhatatlanná vált, a rendelkezés ily módon sérti az Alkotmány 9.§ (1) bekezdését. Az Alkotmány hivatkozott rendelkezése alapján a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül.

Az Alkotmánybíróság **az indítványt elutasította.**

Az Ötv 8.§ (1) bekezdése alapján a helyi önkormányzat feladata a helyi közutak fenntartása, a településfejlesztés, településrendezés. Az Étv. 6.§ (3) bekezdés alapján a települési önkormányzat településrendezési feladatát a helyi építési szabályzat elfogadásával látja el. Az Étv. 27.§ (1) bekezdése pedig meghatározott szerepkörű utak esetében lehetővé teszi a lejegyzés alkalmazását. Az OTÉK 26.§ (2) bekezdése szerint a közutak elhelyezésére - más jogszabályi előírás, illetőleg elfogadott helyi építési szabályzat hiányában - helyi gyűjtőút esetében legalább 22 m szélességű építési területet kell biztosítani.

A képviselő-testület rendeletalkotási hatáskörében és nem tulajdonosként eljárva, az Étv. és az OTÉK hivatkozott rendelkezéseinek felhatalmazása alapján állapította meg a gyűjtőutakra vonatkozó szabályokat. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alkotmány tulajdoni formák közötti egyenlőséget kimondó 9.§ (1) bekezdése valamint a helyi rendelet kifogásolt rendelkezése között nincs alkotmányosan értékelhető összefüggés.

Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy a lejegyzésre nem a helyi rendelet, hanem az Étv. 27. § biztosít lehetőséget. Az Étv 27. §-ának vagyis a kiszolgáló és lakóút céljára történő lejegyzés intézményére vonatkozó szabályok alkotmányosságát a 22/2006. (VI.16.) AB határozatában vizsgálta. A hivatkozott határozatban megállapította az intézmény alkotmányellenességét és 2007. június 30.-i hatállyal megsemmisítette. Megállapította, hogy a jogalkotó mulasztást követett el, amikor a lejegyzés szabályozásakor nem teremtette meg a követelmények érvényesülését biztosító feltételeke. Az Országgyűlés a hivatkozott határozatra tekintettel 2007. január 1-jei hatállyal módosította az Étv. 27.§-át. (A kormányzati szerkezetalakítással összefüggő törvénymódosításokról szóló 2006. évi CIX törvény 101.§ (1) bekezdés.)

4. ÁLLATTARTÁS

29/2007. (V.17.) AB határozat

A támadott önkormányzati rendelet (Ör.) szerint szabálysértést követ el és pénzbírsággal sújtható az, aki nagyhaszonállatot legelőre kihajt a település egyik utcájának teljes szakaszán.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy **az említett szabályozás alkotmányellenes, ezért azt megsemmisítette.**

A határozat indoklásában kifejtette, hogy az állatoknak a közúton történő hajtására irányadó szabályokat a KRESZ határozza meg. A KRESZ nem ad külön felhatalmazást – nem is adhat, mert rendelet – a települési önkormányzatnak arra, hogy az állatok közúton történő hajtását szabályozza. Továbbá a KRESZ csak a főútvonalon tiltja az állatok hajtását, ott is kivételt tesz, ha más út (útszakasz) nem áll rendelkezésre. A nem főútvonalon tehát a KRESZ alapján megengedett az állatok hajtása a 62. §-ban meghatározott feltételekkel.

Az Ör. törvényi felhatalmazás nélkül az utca teljes szakaszán megtiltotta nagyhaszonállatok legelőre történő kihajtását. Az iratokból megállapíthatóan az érintett utca nem főútvonal (főutcának nevezik), így a szabályozás ellentétes a KRESZ-ben foglaltakkal.

403/B/2006. AB határozat

Az indítványozó gazdasági társaság a helyi állattartási rendelet nagyüzemi állattartásra meghatározott védőtávolság-előírás alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.

Véleménye szerint a támadott szabályozás sérti egyrészt a vállalkozási jogot, másrészt a jogbiztonság elvét.

1. **Az Alkotmánybíróság az indítványt** - az Alkotmány 9. § (2) bekezdésében foglalt vállalkozáshoz való jog vonatkozásában – **elutasította**. Az indokolás szerint az OTÉK hatáskört biztosít arra az önkormányzatoknak, hogy az állattartás céljára szolgáló épületek elhelyezésénél védőtávolságokat állapítsanak meg. Továbbá a vállalkozáshoz való jogból senkinek sem származik joga arra, hogy tevékenységét meghatározott területen gyakorolja. (685/B/1999. AB határozat). „A vállalkozáshoz való jog korlátozása abban az esetben lenne megállapítható, ha a belterületi határvonalától és telek határtól számított ötszáz méteres védőtávolság a település egész területén ellehetetlenítené a nagyüzemi állattartó tevékenységet.”

2. Az indítványozó szerint az 500 m védőtávolságot előíró szabály az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiság részét képező jogbiztonság elvét is sérti, mivel az az indítványozó számára végrehajthatatlan. Tekintettel arra, hogy az indítványozó nem a norma objektív végrehajthatatlanságával összefüggésében állította a jogbiztonság sérelmét, hanem abból a szempontból támadta a szabályozást, hogy a nagyüzemi állattartásra szolgáló ingatlanain (azok mérete miatt) nem tud megfelelni a védőtávolság-szabálynak, nem állapítható meg a támadott norma és a jogbiztonság követelménye közötti érdemi összefüggés. Ezért az Alkotmánybíróság a védőtávolság-szabály alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt **e részében is elutasította**.

49/2007. (VII.3.) AB határozat

A támadott önkormányzati rendelet több szempontból is korlátozta az állattartást. Meghatározta az egy ingatlanon belül tartható ebek számát, valamint többlakásos épületek lakásai tekintetében az ebtartást előzetes hozzájárulástól tette függővé. Megtiltotta továbbá egyes fajták tartását. Az indítványozó szerint e szabályok sértik a tulajdonhoz való jogot.

Az indítványok részben megalapozottak.

1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az önkormányzatnak volt-e rendelet-alkotási jogosultsága a kutyatartás feltételeinek meghatározására, valamint a tartható ebek számának korlátozására.

Az Ötv. 16. §-a alapján az önkormányzat képviselő-testülete nemcsak törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására alkothat rendeletet, hanem a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére is. A lakók közötti jogviták megelőzése a helyi szintű jogszabályalkotás gyakori szabályozási tárgyköre. Az Alkotmánybíróság már a 23/2000.(VI. 28.) AB határozatában is utalt arra, hogy amikor az önkormányzat az állattartás rendjét a társasházi lakóközösségek vonatkozásában is szabályozta, akkor a közérdek alapján járt el és hajtott végre közcélú tulajdonkorlátozást. **Az egy ingatlanon belül tartható ebek számának meghatározása esetében pedig az önkormányzat élt az állattartás helyi szabályainak megállapítására vonatkozó szabályozási jogosultságával.**

2. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban azt vizsgálta, hogy az önkormányzat képviselő-testületének volt-e rendeletalkotási jogosultsága a kutyatartás korlátozására bizonyos fajták tekintetében. A rendelet ugyanis megtiltotta a nagytestű, valamint támadó természetű ebek többlakásos épületekbe való bevitelét, valamint (közös helyiségekben és lakásokban történő) tartását.

Az ebtartás fajta és természet szerinti korlátozására magasabb szintű jogszabály tartalmaz rendelkezéseket (az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény (Ávt.) és a veszélyes ebekről szóló 35/1997. Korm.rend. (Vekr.) . Az Ávt. és Vekr. rendelkezései alapján a jogalkotó különbséget tesz természetes hajlamainál fogva fokozottan veszélyes (pit bull terrier és keverékei), valamint veszélyesnek minősített ebek között. Ezen állatok tartására vonatkozó részletes szabályokat a Vekr. állapítja meg.

Tekintettel arra, hogy **a jogalkotó az Ávt.-ben, valamint a Vekr.-ben meghatározta, hogy melyek azok az ebek, amelyekre - veszélyességükre tekintettel - speciális tartási szabályok kialakítása szükséges, valamint meghatározta ezeket a speciális tartási szabályokat is, a települési önkormányzatnak nem volt jogalkotási jogosultsága további tartási korlátok megállapítására, korlátozva ezzel a tulajdonhoz való jogot.** Ugyanakkor minden olyan ebre, amely nem sorolható a veszélyes, vagy veszélyesnek minősített ebek közé, az állattartás általános szabályai irányadók.

Ezen túlmenően is az Ör. egyértelműen túlterjeszkedett azon a kereten, amelyen belül az ebek tartásának korlátozása, azok természetére tekintettel, alkotmányosnak minősíthető. A támadó természetű ebek közé sorolt fajták meghatározásával az Ör. kiterjeszti a Vekr. értelmében veszélyes kutyafajok körét, a tartás korlátozása tekintetében pedig a Vekr.-nél szigorúbb szabályt állapít meg (ti. kizárja a tartás lehetőségét). **A támadó természetű ebek fajta-felsorolása esetében azonban a jogalkotó nem rögzítette, hogy mely szempont alapján minősít egész kutyafajtákat támadó természetűnek (pl. német juhász), s támadás hiányában zárja ki bizonyos ebfajták tartását.** A „nagytestű ebek” tekintetében a tartás kizárása azért sem felel meg az alkotmányossági követelményeknek, mert hiányzik az eb „veszélyessége”, mint követelmény ahhoz, hogy az emberi élet védelme érdekében a tartás korlátozásának közérdekűsége megállapítható legyen.

Az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy **az Ör. alkotmányellenesen zárta ki ebek tartását a társasházak közös tulajdonban álló ingatlanrészein.** A közös tulajdonban álló ingatlanrészek vonatkozásában ugyanis a tulajdonostársak a használat kérdéseiről - szótöbbséggel - közösen döntenek. A tulajdonostársak közötti jogviták megelőzése érdekében tehát a magasabb szintű jogszabályok (a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény és a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény) tartalmazznak rendelkezéseket, a lakóközösségre (valamennyi tulajdonostársra) bízva a használat egyes kérdéseinek rendezését. Erre tekintettel tehát **a helyi önkormányzat nem tilthatja meg az állattartást a közös tulajdonban álló ingatlanrészeken.**

5. HELYI ADÓ

175/B/2003. AB határozat; 169/B/2007. AB határozat

Az indítványozó szerint alkotmányellenes az a helyi szabályozás, amely a kommunális adó, illetve a helyi építményadó fizetésénél az állandó lakosokat kedvezményben részesíti.

Az indítványozó sérelmezte, hogy a nem állandó lakosok így nagyobb terhet viselnek, illetve hogy az adókedvezmény megállapítása a jövedelmi, vagyoni viszonyok és a szociális helyzet figyelmen kívül hagyásával történik.

Az indítványozó sérelmezte azt is, hogy a lakás és nem lakás céljára szolgáló építmények esetén az építményadó egységesen 400 Ft/m². Álláspontja szerint ezzel az önkormányzat megsértette a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Htv.) 6. § c) pontját, mert az adó mértékét nem a helyi sajátosságokhoz és az adóalanyok teljesítőképességéhez mérten állapította meg.

Az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította, és a határozat indokolásában kifejtette, hogy amíg a közterhekhez való hozzájárulás az állampolgároknak az Alkotmányból eredő alapvető kötelezettsége, addig a kötelezettség alóli mentesülésre vagy bizonyos mértékű kedvezményre senkinek sincs az Alkotmányon alapuló alanyi joga. Az Alkotmánybíróság számos korábbi határozatában elvi élel monda ki, hogy a diszkrimináció tilalma nem jelenti azt, hogy minden, még a végsősoron nagyobb társadalmi egyenlőtlenséget célzó megkülönböztetés is tilos, továbbá, hogy a megkülönböztetés akkor alkotmányellenes, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó (egymással összehasonlítható) jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne. Tekintettel arra, hogy **a község állandó lakosai, illetve a nem állandó lakosok a szabályozás szempontjából két különböző csoportot alkotnak, következésképpen a két csoport megkülönböztetése nem lehet alkotmányellenes. Sem a jogegyenlőségből, sem a hátrányos megkülönböztetés tilalmából nem következik ugyanis az, hogy vagyoni helyzetre való tekintet nélkül mindenki azonos mértékben köteles hozzájárulni a közterhekhez.** Az adókedvezmények meghatározása során az önkormányzat a helyi sajátosságokat figyelembe véve szabadon dönt arról, hogy az adóalanyok mely csoportját vonja az általánostól eltérő, kedvezőbb megítélés alá.

Az Alkotmánybíróság felhívta a figyelmet arra, hogy az állandó lakóhellyel rendelkező lakos a személyi jövedelemadójának egy részével is hozzájárul a település fejlődéséhez, továbbá, hogy egyes normatív központi támogatások is az (állandó) lakóhellyel rendelkezők után illetik meg az önkormányzatokat.

Az Alkotmánybíróság szerint az, hogy a helyi önkormányzat által megállapított építményadó a Htv.-ben meghatározott adómérték felső határának (900 Ft/m²) még a felét sem éri el, arra utal, hogy az önkormányzat az építményadó mértékének a megállapításakor mérlegelte, figyelembe vette az adóalanyok teherbíró képességét, vagyoni, jövedelmi viszonyait.

656/B/2004. AB határozat

Az önkormányzat a helyi telekadóról szóló rendeletét úgy módosította, hogy az építmény rendeltetészerű használatához szükséges földterület mértékét csökkentette.

Az építményadó a Htv. 11.§ (2) bekezdése szerint magában foglalja az építmény és az építmény rendeltetésszerű használatához szükséges földrészlet megadóztatását. A telek fennmaradó – az építményadó hatálya alá nem tartozó - részére pedig az önkormányzat telekadót vehet ki.

Az indítványozó szerint a módosítás azért törvénysértő, mert az építmény rendeltetésszerű használatához szükséges földrészlet nagyságának igazodnia kell a település rendezési tervében meghatározott beépíthetőségi mértékhez.

Az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította. Az indokolás szerint sem a Htv. korábban hatályos sem a jelenlegi 11.§ (2) bekezdésének szövege nem értelmezhető az indítványozó által megfogalmazott módon.

48/2007.(VII.3.) AB határozat; 333/B/2007. AB határozat

Egy városi önkormányzat képviselő-testülete az építményadó és az idegenforgalmi adó mértékének megállapításánál – a várost két övezetre osztva – szempontként vette figyelembe, hogy az adótárgy a település mely részén található. Ezen felül különbséget tett a helyi szabályozás a 80 m²-nél kisebb és nagyobb lakásokat terhelő építményadó mértéke között is.

Az indítványozó szerint ez a fajta szabályozás diszkriminatív és alkotmányellenes, továbbá nem veszi figyelembe a Htv. 6.§ c) pontjában megfogalmazott azon kötelezettséget, hogy az adó mértékét az adóalanyok teherviselő képességéhez igazodóan kell megállapítani.

Az Alkotmánybíróság az építményadó fent említett rendelkezései alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítványt elutasította. Az indokolás alapján **helyi építményadó esetén övezeti besorolás alkalmazása nem alkotmányellenes**, az adómérték megállapítása pedig a jogalkotó képviselő-testület szabad mérlegelésén nyugszik, aminek célszerűségét az Alkotmánybíróság nem vizsgálja. A bíróság az eddigi gyakorlata alapján a vagyoni típusú adók mértékét azokban az esetekben minősítette alkotmányellenesnek a Htv. 6.§ c) pontjában foglaltak mérlegelésének hiánya miatt, amikor az önkormányzat az adó mértékét a Htv.-ben meghatározott törvényi maximumban határozta meg.

A helyi rendeletnek az idegenforgalmi adót szabályozó rendelkezéseivel kapcsolatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az idegenforgalmi adó célja nem valamilyen adótárgy megadóztatása, ezért **az idegenforgalmi adó mértékének megállapításánál a szálláshely településen belüli frekventált vagy kevésbé frekventált helyen lévő elhelyezkedésén alapuló eltérő nagyságú adómérték megállapításának nincs alkotmányosan elfogadható indoka.** Az ilyen differenciálás az azonos csoportba tartozó adóalanyok között sérti a **jogegyenlőség követelményét, ezért alkotmányellenes.**

6. LAKÁS

398/B/2005. AB határozat

Az Alkotmánybíróság az önkormányzat tulajdonában levő lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásáról és értékesítéséről szóló helyi rendeletnek az átmeneti lakásokra megállapított lakbér mértékének szabályait vizsgálta.

A lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (Lt.) több tárgykörben is rendeletalkotásra hatalmazta fel a helyi önkormányzat képviselő-testületét, így az Lt. 34.§ (1) bekezdése értelmében az

önkormányzati lakások lakbérének mértékét és az önkormányzati lakbértámogatást önkormányzati rendelet állapítja meg. A vizsgált helyi szabályozás szempontjából mérvadó továbbá az Lt. 34.§ (2) bekezdése is, mely a lakbér mértéke önkormányzati rendeleti szabályozásánál a lakás alapvető, példálózó jelleggel meghatározott jellemzői, valamint a szerződés keretében a bérbeadó által nyújtott szolgáltatások figyelembevételét írta elő.

Ez utóbbi Lt.-beli szabály kapcsán az Alkotmánybíróság a 78/1995.(XII.21.) AB határozatában felhívta a figyelmet arra, hogy az önkormányzat *a lakbértámogatás kialakításánál kizárólag az említett körülményeket, illetve azok jellegéhez kapcsolódó körülményeket veheti figyelembe.* Az említett körülményeken kívül újabb, azok jellegétől eltérő, a lakbértámogatás megállapításánál értékelhető tényezők önkormányzati szabályozására e törvény nem ad felhatalmazást.

A vizsgált helyi rendelkezés, mely az átmenetinek minősített lakások lakbérét szabályozta, azaz a lakbér mértékét a lakásbérlet jogcímétől függően állapította meg, **alkotmányesértő, tekintettel arra, hogy a lakás átmeneti jellege önmagában véve nem szolgáltat jogcímet magasabb mértékű lakbér kiszabására.** Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a helyi rendeletnek az átmeneti lakás lakbérét meghatározó rendelkezései törvénybe ütközőek.

1015/H/1998. AB határozat

Az önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásának feltételeiről szóló rendelet egyes rendelkezéseit vizsgálta az Alkotmánybíróság. A kifogásolt helyi szabályozás (Ör.) lehetővé tette a műemléki védettségű lakások bérlői számára, hogy bérlőt jelöljenek ki haláluk esetére, ami köti az önkormányzatot.

Az indítványozó álláspontja szerint az Ör. több szempontból is ellentétes az Lt. rendelkezéseivel továbbá az Alkotmány 70/A.§-ba ütköző diszkriminatív szabályozást is tartalmaz.

Az Alkotmánybíróság az indítványban foglaltakat **valamennyi kérdésben elutasította.**

Az Alkotmánybíróság először arra mutatott rá, hogy az Ör.-beli szabályozás *a bérleti jog folytatásának speciális feltételeit rögzíti,* s nem bérlőkijelölési jogot biztosít a bérlő számára. Az Ör. azon személyek körét is meghatározza, akikre nézve a bérleti szerződéskötési kötelezettséget a bérlő nyilatkozata alapján vállalja, vagyis a bérlő nem nevezhet meg bárkit.

I. Az Alkotmánybíróság több döntésében is foglalkozott a lakásbérleti jog folytatásához való joggal, így az 1073/B/1997. AB döntésében, mely szerint "...az önkormányzat csak a törvény keretei között (Lt. 3.§ (1) bekezdés) jogosult a lakásbérleti szerződés feltételeinek meghatározására. E felhatalmazás nem jogosítja fel az önkormányzatot arra, hogy rendeletében olyan szerződési feltételeket állapítson meg, amellyel a törvényben biztosított alanyi jog gyakorlását korlátozza. A törvény alapján a lakásbérleti jog folytatására jogosultságot szerzett személyekkel való szerződéskötés külön feltételekhez kötés a törvényben biztosított alanyi joggyakorlását korlátozza." Továbbá a 748/B/2001 AB határozatában rámutatott arra, hogy a jogalkotó szabadon, széles körű megfontolás alapján állapíthatja meg (módosíthatja), hogy a lakásbérleti jogviszony folytatására milyen feltételeket állapít meg.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy **az Ör. a bérleti jog folytatására alanyi jogon jogosultak jogait nem sértve, kifejezetten alanyi jogosult hiánya esetére vállalja a szerződéskötési kötelezettséget a bérlő által megjelölt személlyel.** Így az nem ellentétes az Lt. 21.§ (2) bekezdéssel, mely azon személyi kört állapítja meg, akiket a bérlő a bérbeadó írásbeli hozzájárulása nélkül fogadhat be; sem pedig az Lt. 332.§ (2) bekezdésével, amely a bérleti jog folytatására alanyi jogon jogosultak körét határozza meg.

II. Az önkormányzatnak tulajdonosi jogai gyakorlása során különösen ügyelnie kell arra, hogy közfeladatainak ellátását tulajdonosi jogai gyakorlásának módja ne veszélyeztesse, illetve lehetőleg megfelelő eszközöket biztosítson magának általuk.

Az Ör. nem zárja ki azt, hogy az önkormányzat érvényesíthesse a bérlővel szemben bérbeadói jogait, illetve általában véve sem korlátozza az önkormányzat gazdálkodási feladatainak ellátását. A helyi sajátos viszonyokra tekintettel meghatározott, **kizárólag a vételi jog gyakorlásából kizárt, önkormányzati bérlakások vonatkozásában alkotott speciális szabályt, amely sem a bérlők jogait nem korlátozza, kötelezettségeit nem súlyosbítja.** A szabályozás nem tekinthető ellentétesnek sem az Ötv. 8.§-val, sem az Lt. 3.§ (3) valamint 21.§ (2) bekezdéseivel.

III. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az Ör. **nem valósít meg alkotmányellenes különbségtételt az önkormányzat bérlői között,** mivel az a bérlői kör, amely jogosult a bérleti jog átvételéről rendelkezni speciális helyzetben van más bérlőkhöz képest, az ingatlan sajátossága miatt. A konkrét esetben olyan speciális tényezők vannak, melyekre tekintettel az érintett ingatlanok bérlői nincsenek összehasonlítható helyzetben más ingatlanos bérlőivel. Ennek következtében az Alkotmány 70/A.§-nak sérelme nem állapítható meg.

7. SZOCIÁLIS ELLÁTÁS

55/2007.(IX.26.) AB határozat

Az indítványozó alkotmányjogi panaszában előadta, hogy részére az önkormányzat, mint aktív korú nem foglalkoztatottnak rendszeres szociális segélyt állapított meg. A segélyt nem vette fel. A község polgármestere az indítványozó rendszeres szociális segélyre való jogosultságát megszüntette az önkormányzati rendelet azon rendelkezése alapján, amely szerint, együttműködést nem vállalónak minősül a segélyezett és a támogatásra való jogosultságát meg kell szüntetni – többek között – annak, aki a kifizetés napján az előre meghirdetett helyszínen nem jelenik meg, akadályoztatásának okáról megfelelő igazolást bemutatni nem tud.

Az előre meghirdetett helyszínen az érintett településen a vegyesbolt és a kocsmá előtti közterület, ahol a helyben kialakított gyakorlat szerint a polgármesteri hivatal köztisztviselője egy személygépkocsiban ülve gondoskodik a segélyek kifizetéséről.

Az indítványozó a segély kifizetésének módját sérelmezte, személyiségi jogaira, és emberi méltóságára hivatkozással.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy **az alkotmánybírósági panasz megalapozott.**

Az Alkotmánybíróság indokolása szerint a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (Szoc.tv.) 25.§-ának (3) bekezdése hatalmazta fel a települési önkormányzatot arra, hogy rászorultság esetén – a szociális alapellátás keretében – rendszeres szociális segélyt állapítson meg a Szoc.tv.-ben és a rendeletében meghatározott feltételek szerint. A Szoc.tv. 37/D.§-a rendelkezik az együttműködési kötelezettségről, és ad felhatalmazást a települési önkormányzatoknak arra, hogy rendeletben szabályozzák az együttműködés eljárási szabályait, továbbá az együttműködési programok típusait és az együttműködési kötelezettség megszegésének következményeit.

A rendeletalkotási felhatalmazás meghatározott kérdések szabályozására terjed ki. **A Szoc tv. nem ad felhatalmazást arra, hogy az önkormányzat a jogosultság megvonásának következményét kapcsolja ahhoz, ha a jogosult nem veszi át a segélyt az előírt helyen és időben.** Ez ugyanis nem tartozik a Szoc.tv-ben előírt együttműködési kötelezettség körébe. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint törvény felhatalmazása alapján kizárólag a felhatalmazás keretei között szabályozhat a képviselő-testület, a felhatalmazás kereteit túllépő, azt meghaladó önkormányzati szabályozás ellentétes a Szoc.tv-nyel, ezért ellentétes az Alkotmány 44/A.§. (2) bekezdésével, amely szerint a helyi rendelet nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal. Az Alkotmánybíróság a vizsgált jogszabállyal összefüggésben **felhívta a figyelmet arra is, hogy a szociális segélynek közterületen történő kifizetése sérti az emberi méltósághoz való jogot, és a személyes adatok védelméhez való alkotmányos jogot is.**

358/B/2000.AB. határozat

Az indítványozó az önkormányzati rendeletnek az átmeneti segélyre vonatkozó rendelkezései közül azt tartotta alkotmányellenesnek, amely szerint átmeneti segély annak a személynek állapítható meg, aki háztartásában fogyatékosok nappali ellátásának keretein belül nem gondozható 25 évnél fiatalabb, halmozottan fogyatékos személyt nevel, és a családban az egy főre jutó havi jövedelem az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 300 %-át nem haladja meg.

Az indítványozó álláspontja szerint az Ör. kifogásolt rendelkezése ellentétes a Szoc.tv. 45.§-ában foglaltakkal. Az indítványozó véleménye szerint az önkormányzati rendelkezésben írt 25 éves kor sérti a diszkrimináció tilalmának elvét (Alkotmány 70/A.§ (1) bekezdés), továbbá a halmozottan fogyatékosok, a munkaképtelenek és családtagjaik emberi méltósághoz való jogát (Alkotmány 54.§), valamint a szociális biztonsághoz való jogot (Alkotmány 70/E.§, és Alkotmány 17.§).

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy **az indítvány nem megalapozott.**

Az Alkotmánybíróság indokolása szerint, az átmeneti segélyre vonatkozó rendeletalkotási felhatalmazást és annak kereteit a Szoc.tv. 25.§ (3) bekezdése és 45.§-a tartalmazza. A Szoc.tv.. átmeneti segélyre vonatkozó rendelkezéseinek megsértése akkor állapítható meg, ha a képviselő-testület oly módon határozza meg a segélyre való jogosultság feltételeit, aminek következtében a létfenntartásukat veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került, vagy időszakosan, tartósan létfenntartási gondokkal küzdő személyek ellátatlanul maradnak.

Az önkormányzati rendeletnek egy az indítvánnyal nem érintett rendelkezése meghatározza azok körét, akiknek átmeneti segély adható. Ezen jogosulti körhöz tartozik többek között a gyermekét egyedül nevelő szülő, valamint az a család, ahol fogyatékos vagy tartósan és

súlyosan beteg személy él, feltéve, hogy az egy főre jutó jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 175 %-át. Ezt a Szoc.tv értelmében kötelezően átmeneti segélyben részesítendő kört bővíti az Ör. támadott rendelkezése.

A Szoc.tv. 26.§-a értelmében a települési önkormányzat a rendeletében meghatározott módon és feltételek szerint a szociálisan rászorultak részére a Szoc.tv.-ben meghatározott pénzügyi ellátásokat kiegészítheti, továbbá más pénzügyi ellátásokat is megállapíthat. Az Ör. támadott rendelkezése önmagában nem biztosít alanyi jogot a konkrét ellátásra.

A jogalkotó élt az Szoc.tv-ben a pénzügyi ellátások szabályozása kapcsán számára biztosított széles mozgástérrel, de nem lépte túl a Szoc.tv.-ben adott rendeletalkotási felhatalmazást. Sem a jogegyenlőség alkotmányos követelményét, sem pedig a diszkrimináció tilalmának elvét nem sértette a helyi jogalkotó akkor, amikor a fogyatékkal élő ifjúság létebiztonságát, oktatását és nevelését, valamint érdekeinek védelmét szolgáló rendelkezést alkotott. A képviselő-testület a helyi önkormányzat költségvetéséből, a törvényben foglalt minimumon túl vállalta a 25 évesnél fiatalabb, halmozottan fogyatékos személyt nevelők támogatását, amely a szociális ellátások szélesebb rétegeknek történő biztosítását jelenti. Ez semmiképpen sem ellentétes az Alkotmányban megfogalmazott szociális biztonsághoz való joggal sem.

8. HELYI NÉPSZAVAZÁS

76/2007.(X.19.) AB határozat

Az Alkotmánybíróság az önkormányzat helyi népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló helyi rendeletét vizsgálta, annak is azon rendelkezését, mely a népszavazás eredményességét határozta meg. A kifogásolt rendelkezés értelmében „a népszavazás akkor eredményes, ha a választópolgárok több mint a fele érvényesen szavazott és az érvényesen szavazóknak több mint a fele a megfogalmazott kérdésre azonos választ adott”.

Az Alkotmánybíróság a fenti helyi szabályozást **alkotmány sértőnek** találta.

A helyi népszavazás vonatkozásában az Ötv. 45.§-a az irányadó, melynek (2) bekezdése szerint a helyi népszavazás érvényes, ha a választópolgárok több mint fele szavazott és eredményes, ha a szavazók több mint fele a megfogalmazott kérdésre azonos választ adott.

A kifogásolt helyi rendelkezés szerint a helyi népszavazás eredményességének egyik feltétele az, hogy a választópolgárok több mint a fele érvényesen szavazzon. Abban az esetben, ha minden szavazat érvényes, akkor az Ötv. 45.§ (2) bekezdése és a helyi szabályozás azonos feltételt jelent. Ha azonban érvénytelen szavazat is van, akkor meghatározott esetekben a helyi rendelkezés szigorúbb feltételt jelent az Ötv.-nél.

Mіндеzek alapján megállapítható, hogy a **közgyűlés érvénytelen szavazatok esetén, meghatározott feltételek bekövetkezésékor szigorúbb feltételek meghatározásával, az Ötv. 45.§ (2) bekezdés a) pontjával ellentétes szabályozást alkotott, mely alkotmány sértő.**

107/2007.(XII.22.) AB határozat

Az Alkotmánybíróság a helyi népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló rendelet azon szabályát vizsgálta, mely a következő tilalmat tartalmazta: „nem lehet kitűzni helyi

népszavazást az országgyűlési képviselők, illetőleg a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásának időpontját megelőző és azt követő 60 napon belüli időpontra”.

A fenti szabályozás az alábbiak miatt **alkotmány sértő**.

Az Alkotmánybíróság több határozatában is foglalkozott a helyi népszavazás intézményével és többek között megállapította, hogy a helyi népszavazás a választópolgároknak olyan joga, amelyet az Alkotmány 8.§ (2) bekezdése alapján csak törvény korlátozhat, de annak lényeges tartalma nem korlátozható. (34/1993.(V.28.) és 15/1996.(V.3.) számú AB határozatok)

A helyi népszavazás törvényi szabályozását egy részről az Ötv. IV. fejezete, az eljárási kérdéseket a Ve. XV. fejezete tartalmazza. A hivatkozott jogszabályok egyike sem tartalmaz a helyi népszavazás kitűzésének korlátozására vonatkozó rendelkezést.

Az Ötv. 50.§ (2) bekezdése azonban felhatalmazza a képviselő-testületet, hogy rendeletben szabályozza a helyi népszavazás és népi kezdeményezés további feltételeit, az eljárás rendjét.

A Ve. 124.§ (4) bekezdése rögzíti, hogy mely esetekben nem lehet országos népi szavazást tartani. A Ve. 132.§-a azonban megjelöli azokat, az országos népszavazásra vonatkozó szabályokat, amelyeket a helyi népszavazáson a XV. fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. Ezek között a Ve. 124.§ (4) bekezdése nem szerepel.

A helyi rendeleti szabályozás **meghatározott időpontban és időtartamban kizárja a helyi népszavazás lehetőségét, mely az Alkotmányban rögzített népszavazáshoz való jog korlátozását jelenti.** Továbbá a helyi szabályozás az Ötv. 50.§ (2) bekezdésében biztosított **rendeletalkotási felhatalmazás körét is átlépte**, ugyanis a rendeletalkotási joga nem terjed ki arra, hogy az önkormányzat rendeletében a népszavazáshoz való jogot korlátozza. Ilyen korlátozást csak törvény tartalmazhat.